

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Hoogleraren reageren op artikel over oorlogsrecht

Zwanenburg, M.; Ducheine, P.

Publication date

2021

Document Version

Final published version

License

Unspecified

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Zwanenburg, M. (null), & Ducheine, P. (null). (2021). Hoogleraren reageren op artikel over oorlogsrecht., Faculteit Militaire Wetenschappen.

<https://www.faculteitmilitairewetenschappen.nl/news/view/3560da9b-5fcc-47ab-9ea9-438568c36dd2/hoogleraren-reageren-op-artikel-over-oorlogsrecht>

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

9 feb 2021

Hoogleraren reageren op artikel over oorlogsrecht

“Hoe meer aandacht voor oorlogsrecht, hoe gevaarlijker voor burgers”, zo schrijft correspondent Lennart Hofman in De Correspondent. In zijn stuk over militair juristen stelt Hofman dat moderne krijgsmachten het recht gebruiken om meer dodelijk geweld toe te passen. Militair juristen zouden daar een belangrijke rol in hebben. Dat baseert Hofman op een interview met academicus Craig Jones. [Prof. Marten Zwanenburg](#) (Hoogleraar Militair Recht) en [Brigade-generaal prof. Paul Ducheine](#) (Hoogleraar Cyber Warfare) reageren inhoudelijk op het artikel.

Hieronder staat een uiteenzetting van de reactie.

Vooropgesteld: wij zijn ons ervan bewust dat het artikel is gebaseerd op een interview met de academicus Craig Jones. Jones heeft een zeer negatief beeld van de functie van het oorlogsrecht en vooral ook van de rol van militair juristen. Het is mogelijk dat Hofman dit beeld niet deelt, maar in het artikel wordt het onderscheid tussen de denkbeelden van Jones en Hofman niet altijd duidelijk.

Het artikel roept een beeld op van militair juristen, waaronder Nederlandse militair juristen, dat wij niet herkennen. Dit hangt samen met het feit dat het een groot aantal misvattingen, onjuiste aannames en conclusies bevat die niet door feiten worden gedragen. Zonder uitpuittend te zijn, willen we er vijf in deze reactie bespreken.

Ten eerste: het artikel wekt de indruk alsof militair juristen zelf het recht maken. Het verwijst

in dat verband naar “operationeel recht”. “Operationeel recht” is echter slechts een

verzamelnaam voor alle relevante regels voor militaire operaties. Denk bijvoorbeeld aan het humanitair oorlogsrecht, dat al lang geleden door staten is vastgelegd in de Verdragen van Geneve uit 1949 en de twee Aanvullende Protocollen daarbij uit 1977. Oorlogsrecht erkent de harde realiteit van oorlog. Het heeft een dubbele functie: oorlog reguleren en daardoor onnodig leed beperken. Realiteit en idealisme hand in hand dus. De opstellers van die verdragen zagen in dat van militair commandanten niet verwacht kan worden dat ze alle (juridisch complexe) details van deze verdragen kenden. Daarom werd bepaald dat staten juridisch adviseurs aan commandanten zouden toevoegen om over de juiste toepassing van de verdragen en over onderwijs in het oorlogsrecht aan militairen te kunnen adviseren.

Ten tweede: de suggestie dat de rol van een militair jurist is dat je “steeds door blijft gaan met het oprekken van wat juridisch geoorloofd is”, is onjuist. De rol van de militair jurist is te adviseren over een juiste toepassing binnen de grenzen van de geldende regels, niet het oprekken daarvan.

Ten derde: niemand beweert dat er in oorlog geen slachtoffers, waaronder burgers, vallen. Ook wij niet. Hoe gruwelijk ook, oorlog omvat geweldgebruik. Dat is de realiteit die oorlogsrecht aanpakt. Maar dat geweldgebruik is niet onbeperkt. Volgens het oorlogsrecht mogen alleen militaire doelen worden aangevallen. Burgers en burgerobjecten moeten worden gespaard. Het oorlogsrecht erkent dat bij aanvallen op militaire doelen letsel en schade kan ontstaan voor burgers en burgerobjecten, zonder dat die laatste zelf doelwit waren. Dit is de zogenaamde “nevenschade”. Het oorlogsrecht accepteert dit, maar reguleert (en dus beperkt en clausuleert) tegelijkertijd toegestane nevenschade met een complexe afweging via een disproportionaliteitstoets. De verwachte nevenschade wordt slechts geaccepteerd als deze niet excessief is ten opzichte van het verwachte concrete en directe militaire voordeel van die aanval op het militaire doel. Nevenschade mag dus nooit (!) een doel op zich zijn. Het artikel maakt hier een wrange omdraaiing van, namelijk dat "Het doden van burgers is daarbij volkomen legaal [rechtmatig] zolang ze niet het doelwit van een aanval zijn en op voorwaarde dat hun dood in verhouding staat [niet excessief is] tot de verwachte militaire winst". De afweging die commandanten moeten maken is uiterst complex. Een afweging waarbij zij het advies van een militair jurist goed kunnen gebruiken.

Ten vierde: het artikel stelt dat doden "gebeurt gedeeltelijk via een juridisch apparaat". Dit miskent dat ook - of vooral - de zwaarmacht een machtsinstrument is van en binnen de democratische rechtsstaat. Dat machtsinstrument mag alleen worden ingezet binnen de grenzen van het recht, inclusief het oorlogsrecht.

De complexe oorlogsrechtelijke en operationele afwegingen vragen om een professionele opleiding waar commandanten op hun verantwoordelijkheden worden voorbereid. De opleiding van officieren wordt verzorgd aan de Nederlandse Defensie Academie (NLDA), en

militair recht maakt daar nadrukkelijk deel van uit. Net als ethiek overigens. Ook de militair

juristen worden opgeleid aan de NLDA, en specialiseren zich nog verder in het militair recht via extra juridische vakken aan de Universiteit van Amsterdam.

Ten vijfde: het artikel trekt conclusies over militair juristen in het algemeen na een onderzoek en interview dat beperkt was tot de praktijk van de VS en Israël.

Wij zijn het eens met de opmerking in het artikel dat militair juristen veel invloed hebben op de manier van oorlogvoering. Maar niet op de wijze zoals in het artikel wordt gesteld. Het beeld dat wordt geschetst gaat uit van een aantal misvattingen, onjuiste aannames en veralgemeniseringen. Nederlandse militair juristen dragen in belangrijke mate bij aan een juiste naleving van het recht door de krijgsmacht, met name binnen de harde realiteit van oorlog. Dat is ook precies waarom de opstellers van de oorlogsrechtelijke verdragen hebben besloten om het hebben van militair juristen tot een plicht maakten. Idealisme heeft zo ook een gezicht!

